

ΓΕΝΙΚΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΟΥ

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ

**ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΟ & ΝΟΜΙΚΟ / ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ
ΤΩΝ ΕΔ ΓΙΑ ΤΙΣ ΟΥΣΙΟΕΞΑΡΤΗΣΕΙΣ**

ΑΘΗΝΑ, ΜΑΙΟΣ 2014

**ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΟ & ΝΟΜΙΚΟ / ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ
ΤΩΝ ΕΔ ΓΙΑ ΤΙΣ ΟΥΣΙΟΕΞΑΡΤΗΣΕΙΣ**

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ

ΟΜΑΔΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΚΕΙΜΕΝΩΝ:

Πχης (ΥΨ) Μιχαήλ Καπετάνιος (ΠΝ), Ψυχολόγος του ΔΚΨΥΕΔ

Σγος (ΥΙ) Γεώργιος Πασχαλάκης, Ψυχίατρος του ΔΚΨΥΕΔ

Λγος (ΣΣΝΣ) Χριστίνα Υψηλάντη, Επιτελής ΓΕΕΘΑ/ΓΝΣ

Λγος (ΣΣΝΣ) Αθανάσιος Καρανίκας, Επιτελής ΓΕΣ/ΓΣΝΣ

Ευάγγελος Φουστέρης, Μονάδα Κοινωνικής Επανάταξης του ΟΚΑΝΑ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΕΙΜΕΝΩΝ:

Επγος (ΥΙ) Πολυξένη Βασιλοπούλου, Ψυχίατρος, Επιτελής ΓΕΕΘΑ/ΔΥΓ,
αν. εκπρόσωπος ΥΠΕΘΑ στην Εθνική Επιτροπή Σχεδιασμού και Συντονισμού
για την Αντιμετώπιση των Ναρκωτικών.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	Σελίδα 1	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΔ ΓΙΑ ΤΙΣ ΟΥΣΙΟΕΞΑΡΤΗΣΕΙΣ		
Ορισμοί.....	Σελίδα 2	
Παραδοχές.....	2	
Εντοπισμός και αντιμετώπιση υπόπτων χρήσης/πιθανών χρηστών.....	2	
Αντιμετώπιση χρηστών.....	3	
Στρατεύσιμοι, Οπλίτες, Ανυπότακτοι – Λιποτάκτες.....	4	
Μόνιμο εν ενεργεία στρατιωτικό προσωπικό.....	5	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β ΝΟΜΙΚΟ/ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΕΔ ΓΙΑ ΤΙΣ ΟΥΣΙΟΕΞΑΡΤΗΣΕΙΣ		
Νομικό πλαίσιο (Ν.4139/2013).....	Σελίδα 6	
Διοικητικό πλαίσιο.....	8	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ ΑΜΦΙΣΒΗΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΛΗΘΕΙΕΣ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΩΝ ΟΥΣΙΟΕΞΑΡΤΗΣΕΩΝ.....		Σελίδα 10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ ΑΜΦΙΣΒΗΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΛΗΘΕΙΕΣ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΤΩΝ ΟΥΣΙΟΕΞΑΡΤΗΣΕΩΝ.....		Σελίδα 13
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ:		
“Α”: Επίσημοι φορείς για τα Ναρκωτικά & Θεραπευτικά Προγράμματα.....	Σελίδα 17	
“Β”: Κέντρα Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας ΟΚΑΝΑ/Τοπικής Αυτοδιοίκησης.....	Σελίδα 18	
<u>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ</u>	Σελίδα 32	

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στις ΕΔ προέχει η διατήρηση και η ενίσχυση της φυσικής κατάστασης, της μαχητικότητας και της **επιχειρησιακής ετοιμότητας** του στρατιωτικού προσωπικού με σκοπό την εκπλήρωση της αποστολής τους. Το προσωπικό καλείται να εκτελέσει ένα πλήθος δραστηριοτήτων που ενέχουν **υψηλό κίνδυνο** τόσο για τους ίδιους όσο και για τα λοιπά μέλη οποιασδήποτε ομάδας τους. Τέτοιες δραστηριότητες είναι η χρήση οπλικών συστημάτων, μεταφορές προσωπικού, μεταφορές βαρέων υλικών και δραστηριότητες που απαιτούν προσαρμογή σε ακραίες καταστάσεις εδάφους και καιρού.

Ως εκ τούτου η χρήση ναρκωτικών **ουσιών** και η εξάρτηση ή τοξίκωση (μέθη) από το αλκοόλ είναι **μη συμβατές καταστάσεις** με το χώρο των ΕΔ. Ωστόσο καθώς αυτός ο χώρος αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του κοινωνικού συνόλου, συνιστά αποδέκτη του ευρύτερου κοινωνικού προβλήματος της εξάπλωσης-χρήσης ουσιών.

Στο πλαίσιο **πρόληψης** και αντιμετώπισης του προβλήματος της ουσιοεξάρτησης στις ΕΔ, πραγματοποιήθηκαν το **2013 επιμορφωτικά προγράμματα** σε προσωπικό των ΕΔ, σε συνεργασία με τα κέντρα πρόληψης του ΟΚΑΝΑ, υπό τον συντονισμό του **ΓΕΕΘΑ/ΔΥΓ**, σύμφωνα με το Μνημόνιο Συνεργασίας **ΥΠΕΘΑ-ΥΥ/ΟΚΑΝΑ 2011-2013**.

Ως αποτέλεσμα αυτής της συνεργασίας, εκπονήθηκε το παρόν εγχειρίδιο. Σε αυτό περιλαμβάνεται το Υγειονομικό & Νομικό/Διοικητικό Πλαίσιο των ΕΔ για τις Ουσιοεξαρτήσεις, το οποίο υπήρξε αντικείμενο μείζονος ενδιαφέροντος για το προσωπικό, κατά τα επιμορφωτικά προγράμματα και αναπτύχθηκε από Αξκους (ΥΙ), (ΥΨ) και Αξκους (ΣΣΝΣ) αντίστοιχα. Επιπλέον παρουσιάζονται και θέματα γενικότερου ενδιαφέροντος για την πρόληψη και αντιμετώπιση των ουσιοεξαρτήσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α

ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΕΔ ΓΙΑ ΤΙΣ ΟΥΣΙΟΕΞΑΡΤΗΣΕΙΣ

Γνωρίζεται ότι το ζήτημα της ουσιοεξάρτησης είναι ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα της σύγχρονης κοινωνίας και απασχολεί ιδιαίτερα τις Ένοπλες Δυνάμεις. Ως εκ τούτου, το ΓΕΕΘΑ δίνει μεγάλη σημασία στον περιορισμό και στην κατά το δυνατόν εξάλειψη των περιστατικών χρήσης ναρκωτικών ουσιών από το στρατιωτικό προσωπικό, μέσα από σειρά προληπτικών και κατασταλτικών μέτρων, θεωρώντας ότι τέτοια φαινόμενα συντελούν εκτός των άλλων και στη μείωση του βαθμού αποτελεσματικότητας και της εύρυθμης λειτουργίας των Μονάδων.

ΟΡΙΣΜΟΙ

Αναφορικά με θέματα ορολογίας, που σχετίζεται με το θέμα των ναρκωτικών ισχύουν τα ακόλουθα:

- Ναρκωτικά ή εθιστικές ψυχοτρόπες ουσίες νοούνται οι ουσίες, με διαφορετική χημική δομή και διαφορετική δράση στο κεντρικό νευρικό σύστημα και με κοινά χαρακτηριστικά γνωρίσματα τη μεταβολή της θυμικής κατάστασης του χρήστη και την πρόκληση εξάρτησης διαφορετικής φύσης, ψυχικής ή και σωματικής και ποικίλου βαθμού.
- Το αλκοόλ είναι και αυτό ψυχοτρόπος ουσία, το οποίο μπορεί να προκαλέσει εξάρτηση και επηρεάζει τα αντανακλαστικά του ατόμου.

ΠΑΡΑΔΟΧΕΣ

- Τα άτομα που τελούν υπό την επήρεια αλκοόλ ή άλλων ψυχοτρόπων ναρκωτικών ουσιών δεν είναι δυνατόν να ανταποκριθούν πλήρως στα υπηρεσιακά τους καθήκοντα.
- Η χρήση ναρκωτικών ουσιών και η εξάρτηση ή τοξίκωση (μέθη) από αλκοόλ δεν είναι αποδεκτές στο χώρο των Ενόπλων Δυνάμεων.

ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΥΠΟΠΤΩΝ ΧΡΗΣΗΣ / ΠΙΘΑΝΩΝ ΧΡΗΣΤΩΝ

Ο εντοπισμός ατόμων που είναι ύποπτα χρήσης ουσιών ή πιθανοί χρήστες, μπορεί να γίνει με τις προβλεπόμενες συνεντεύξεις του προσωπικού από τους οικείους Διοικητές, Κυβερνήτες, Διευθυντές, τους ψυχιάτρους και τους ψυχολόγους, είτε στις αρχικές, οι οποίες δεν πρέπει να καθυστερούν περισσότερο των 15 ημερών από την πρώτη παρουσίαση του στρατιωτικού στη Μονάδα, είτε μετέπειτα.

Υπόνοια (αλλά όχι βεβαιότητα) για την ένταξη ενός ατόμου στις παραπάνω κατηγορίες αποτελεί:

- Η αλλαγή της γενικής εικόνας και της συμπεριφοράς (π.χ. αστάθεια βαδίσματος, διαταραχή του συντονισμού των κινήσεων, δυσαρθρία, ευμετάβλητο συναίσθημα, έλλειψη ελέγχου της επιθετικότητας, σύγχυση, απάθεια, ευερεθιστότητα, ψυχοκινητική διέγερση).
- Η τάση για απομόνωση, ιδιαίτερα όταν συνδυάζεται με συμπτώματα κατάθλιψης.
- Η εμφάνιση τρόμου, ανυπομονησίας και ανησυχίας σε καταστάσεις που απαιτούν μακρά παραμονή σε συγκεκριμένο χώρο, ιδίως όταν είναι παρόντα και άλλα άτομα.

- Η αμέλεια στην εμφάνιση, στους κανόνες υγιεινής – καθαριότητας και στη διατροφή.
- Η εξεζητημένη εμφάνιση και η αντικοινωνική συμπεριφορά.
- Η εντυπωσιακή προθυμία για ανάληψη υπηρεσίας σε απομονωμένους χώρους της Μονάδας (π.χ. Φυλάκια).
- Η διαπιστωμένη συναναστροφή με περιθωριακά άτομα.
- Η παραμονή σε μη εποπτευόμενους χώρους (τουαλέτες, λουτρά, αποθήκες ή αλσύλλια), τις ώρες κοινής ησυχίας.
- Η περίεργη οσμή στους χώρους υγιεινής και τους θαλάμους, κατά το χρόνο της εκεί παρουσίας του.

Οι οικείοι Διοικητές, Κυβερνήτες, Διευθυντές, μετά τον εντοπισμό ατόμου που είναι ύποπτο χρήσης τοξικών ουσιών ή πιθανός χρήστης, έχουν τη δυνατότητα να προβούν σε πολλαπλές ενέργειες, οι οποίες αποβλέπουν στη μετατροπή της συμπεριφοράς του και συγκεκριμένα:

- Να το καλέσουν σε νέα συνέντευξη και να προσπαθήσουν να το βοηθήσουν, επιδεικνύοντας πατρική στοργή, επιείκεια και αποφασιστικότητα.
- Να επικοινωνήσουν – ενημερώσουν την οικογένειά του, προκειμένου να εκφράσουν τις ανησυχίες τους και να διερευνήσουν την ύπαρξη αναλόγων ανησυχιών από μέρους των γονέων, καθώς και τη δυνατότητα συνδρομής τους.
- Να συνεργαστούν με το ΔΚΨΥΕΔ για συμβουλές στο χειρισμό του συγκεκριμένου περιστατικού.
- Να του αναθέσουν καθήκοντα, στα οποία μπορεί να αντεπεξέλθει και να τον κρατούν σε επαφή με ομάδα υγιών ατόμων (η ενέργεια αυτή γίνεται μόνο όταν το άτομο έχει παρουσιάσει αδυναμία εκτέλεσης των καθηκόντων του.) Όταν δεν συντρέχει τέτοιος λόγος, παραμένει στα ίδια καθήκοντα, αλλά υπάρχει συνεχής επαφή μαζί του και είναι έτοιμοι να του συμπαρασταθούν όταν παραστεί ανάγκη.
- Να ζητήσουν από τον Ιατρό της Μονάδας, εφόσον διαγνώσει κλινικά ή επισκοπικά σημεία, σχετιζόμενα με χρήση τοξικών ουσιών, να τον παραπέμψει στην αντίστοιχη Ψυχιατρική Κλινική των Στρατιωτικών Νοσοκομείων.

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΧΡΗΣΤΩΝ

ΓΕΝΙΚΑ

Οι διαταραχές από χρήση ψυχοδραστικών ουσιών σύμφωνα με τα διεθνή ταξινομικά συστήματα νοσημάτων (ICD-10 και DSM-5), περιλαμβάνονται στις ψυχικές διαταραχές. Η ψυχιατρική εκτίμηση αποσκοπεί στη διερεύνηση της βαρύτητας χρήσης ή πιθανής εξάρτησης, στην αντιμετώπιση πιθανών ιατρικών επιπλοκών αυτής καθώς και στην ανίχνευση πιθανής συννοσηρότητας (π.χ. διαταραχές διάθεσης, αγχώδεις διαταραχές, διαταραχές προσωπικότητας). Ακολουθεί η διαδικασία κρίσης σωματικής ικανότητας σύμφωνα με το Π.Δ. 11/2014 (ΦΕΚ Α' 17) περί: "κρίσης σωματικής ικανότητας των στρατευσίμων, αυτών που κατατάσσονται στις ΕΔ, καθώς και του στρατιωτικού προσωπικού γενικά".

Επί θεμάτων που αναφέρονται στην **κρίση σωματικής ικανότητας του στρατιωτικού προσωπικού**, επισημαίνεται ότι σύμφωνα με την παρ.5 του άρθρου 4 του ΠΔ 11/2014, ο κρινόμενος δεν έχει το δικαίωμα αρνήσεως διαγνωστικών εξετάσεων που απαιτούνται για την τεκμηρίωση της παθήσεως για την οποία κρίνεται, εφόσον από αυτές δεν υφίσταται κίνδυνος για τη ζωή του.

Στρατεύσιμοι, Οπλίτες, Αυυπότακτοι – Λιποτάκτες

α. Στρατεύσιμοι:

- Δύναται να παραπεμφθούν για κρίση της σωματικής τους ικανότητας στην πλησιέστερη του τόπου διαμονής τους Επιτροπή Απαλλαγών, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Ν.3421/05 (ΦΕΚ Α'302).
- Δύναται να τύχουν αναβολής κατάταξης λόγω θεραπευτικής αγωγής σε κέντρα θεραπείας εξαρτημένων από ναρκωτικές ουσίες, του εσωτερικού ή εξωτερικού σύμφωνα με το άρθρο 17 του Ν.3421/05 (ΦΕΚ Α'302).

β. Οπλίτες:

- Σύμφωνα με το άρθρο 32 του Ν.3421/05 (ΦΕΚ Α'302), όσοι κατατάσσονται στις Ένοπλες Δυνάμεις υποβάλλονται αμέσως σε υγειονομική εξέταση. Όσοι Νεοσύλλεκτοι δηλώνουν κατά την κατάταξή τους ότι κάνουν χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών ή παρουσιάζουν σαφείς κλινικές ενδείξεις για χρήση αυτών παραπέμπονται στις ψυχιατρικές κλινικές των στρατιωτικών νοσοκομείων και ακολουθείται η διαδικασία της παραπομπής τους στις αρμόδιες Επιτροπές Απαλλαγών των ΕΔ και τα περί κρίσης της σωματικής τους ικανότητας έτσι όπως προβλέπεται στο Π.Δ. 11/2014 (ΦΕΚ Α' 17).
- Σύμφωνα με την ΠαΔ 4-4/10 ΓΕΣ/ΔΟΘ οι στρατιώτες που ολοκλήρωσαν πρόγραμμα σε θεραπευτική κοινότητα δικαιούνται κατ'εξάιρεση μετάθεση κοντά στο κέντρο όπου έγινε η θεραπευτική αντιμετώπιση, προκειμένου να διασφαλιστεί η ομαλότερη μετάβαση από το θεραπευτικό πλαίσιο στο στρατιωτικό περιβάλλον.
- Δυνάμει της ΥΑ Φ.421.4/4/282381/Σ1015/15 Ιουν 11/Αποφ. ΥΕΘΑ (ΦΕΚ Β'1456), οι Οπλίτες και οι Πρότακτοι οπλίτες που έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς θεραπευτική αγωγή σε Κέντρα Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕΘΕΑ), κατά την τελευταία πενταετία πριν από την κατάταξή τους, δύνανται να απολυθούν νωρίτερα από την ημερομηνία συμπλήρωσης των στρατιωτικών τους υποχρεώσεων ως εξής: κατά τρεις μήνες οι πλήρους θητείας, κατά δύο μήνες και 15 ημέρες οι υπόχρεοι μειωμένης θητείας εννέα μηνών και κατά ένα μήνα οι υπόχρεοι μειωμένης θητείας έξι μηνών.

γ. Αυυπότακτοι-Λιποτάκτες:

- Σύμφωνα με το άρθρο 32 παρ.β του Ν.4139/13 (ΦΕΚ Α' 74), δύναται να ανασταλεί η σύλληψη και οι παραπομπή σε δίκη για λιποταξία και τα συναφή προς αυτά εγκλήματα καθώς και για τα λοιπά εγκλήματα κατά της στρατιωτικής υποχρέωσης των άρθρων 32-45 του Στρατιωτικού Ποινικού Κώδικα (Ν.2287/1995 όπως τροποποιήθηκε και ισχύει), εφόσον αυτά έχουν τελεστεί από πρόσωπο που συμμετέχει σε εγκεκριμένο κατά νόμο συμβουλευτικό ή θεραπευτικό πρόγραμμα σωματικής αποτοξίνωσης.

Μόνιμο εν ενεργεία στρατιωτικό προσωπικό

- Το μόνιμο προσωπικό παραπέμπεται στις ψυχιατρικές κλινικές των αντίστοιχων στρατιωτικών νοσοκομείων.
- Σε περίπτωση εξάρτησης από ψυχοτρόπες ουσίες, εξετάζεται το ενδεχόμενο παραπομπής σε εγκεκριμένο πρόγραμμα απεξάρτησης. Για το σκοπό αυτό είναι δυνατό να χορηγηθεί **μακρά αναρρωτική άδεια** από την αντίστοιχη Ανώτατη Υγειονομική Επιτροπή, σε Αξιωματικούς, όπως προβλέπεται στο άρθρο 5 του ΝΔ 1400/1973 “Περί Καταστάσεων των Αξιωματικών των Ενόπλων Δυνάμεων”. Οι δε, Ανθυπασπιστές και Υπαξιωματικοί δύναται να τεθούν σε διαθεσιμότητα για λόγους υγείας, κατ’ αντιστοιχία με την μακρά αναρρωτική άδεια, όπως προβλέπεται στο ΝΔ 1400/73, που τροποποιήθηκε με το ΝΔ 145/74, σύμφωνα με το άρθρο 6 του Ν.2109/1992 (ΦΕΚ Α΄205).
- Μετά την λήξη της αναρρωτικής άδειας αν χορηγήθηκε, κρίνεται η σωματική ικανότητα του προσωπικού.
- Βάσει της παρ. 5 του άρθρου 4 Π.Δ. 11/2014, αν ο κρινόμενος αρνηθεί, με υπεύθυνη δήλωση, να υποβληθεί στη θεραπεία που του συστήθηκε η τελική κρίση γίνεται με βάση την πάθησή του, όπως έχει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β

ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ/ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΕΔ ΓΙΑ ΤΙΣ ΟΥΣΙΟΕΞΑΡΤΗΣΕΙΣ

Ο Ν.4139/2013 (ΦΕΚ Α΄ 74) «Νόμος περί Ναρκωτικών και άλλες Διατάξεις» αποτελεί τον ισχύοντα ειδικό νόμο με τον οποίο τυποποιούνται οι άξιες ποινικού κολασμού πράξεις εν σχέσει με τις ναρκωτικές ουσίες.

Με βάση τα διεθνώς κρατούντα στην επιστήμη, προσδιορίστηκαν με το άρθρο 1 του Ν.4139/2013, τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των ναρκωτικών, έτσι ώστε στον ορισμό να περιλαμβάνεται κάθε ουσία γνωστή ή άγνωστη στο εμπόριο, ως και άγνωστες συνθέσεις ουσιών, οι οποίες έχουν τις ιδιότητες των ναρκωτικών, ανεξάρτητα από την ονομασία τους. Με τον όρο **ναρκωτικά**, κατά την έννοια του εν λόγω νόμου, νοούνται ουσίες με διαφορετική χημική δομή και διαφορετική δράση στο κεντρικό νευρικό σύστημα και με κοινά χαρακτηριστικά γνωρίσματα τη μεταβολή της θυμικής καταστάσεως του χρήστη και την πρόκληση εξαρτήσεως διαφορετικής φύσεως, ψυχικής ή και σωματικής και ποικίλου βαθμού, καθώς και την ανακούφιση των χρονίως πασχόντων από σύμπτωμα συγκεκριμένης νόσου, για την οποία αυτές κρίνονται επιβεβλημένες.

Με το ίδιο άρθρο καθορίζεται ότι **οι ουσίες που υπάγονται στα ναρκωτικά** περιλαμβάνονται ιδίως στους πίνακες Α', Β', Γ', Δ', οι οποίοι αναφέρονται στην παρ.2 του άρθρου 1 του Ν.3459/2006 (ΦΕΚ Α΄ 103), όπως αυτοί έχουν τροποποιηθεί και ισχύουν, ενώ με κοινή απόφαση των Υπουργών Υγείας και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, που εκδίδεται ύστερα από γνώμη της Επιτροπής Ναρκωτικών, μπορεί να προστίθενται ή να αφαιρούνται ουσίες από τους πίνακες αυτούς.

Με τον υπόψη νόμο τυποποιείται ως **βασικό έγκλημα η παράνομη διακίνηση ναρκωτικών ουσιών**, η οποία χαρακτηρίζεται κακούργημα, τιμωρούμενη με κάθειρξη τουλάχιστον 8 ετών και με χρηματική ποινή μέχρι 300.000 ευρώ (άρθρο 20). Ως έγκλημα διακινήσεως ναρκωτικών νοείται κάθε πράξη με την οποία συντελείται η κυκλοφορία ναρκωτικών ουσιών ή πρόδρομων ουσιών (παρασκευαστικών υλών) που αναφέρονται στους προαναφερόμενους πίνακες, και ιδίως η εισαγωγή, η εξαγωγή ή διαμετακόμιση, η πώληση, η αγορά, η προσφορά, η διανομή, η διάθεση, και η αποστολή, η εξαγωγή, η διαμετακόμιση, η πώληση, η αγορά, η προσφορά, η διανομή, η διάθεση, η αποστολή, η παράδοση, η αποθήκευση, η παρακατάθεση, η παρασκευή, η κατοχή, η μεταφορά, η νόθευση, η πώληση νοθευμένων ειδών μονοπωλίου ναρκωτικών ουσιών, η καλλιέργεια ή η συγκομιδή οιοδήποτε φυτού του γένους της κάνναβης, του φυτού της μήκωνος της υπνοφόρου, οποιουδήποτε είδους φυτού του γένους ερυθροξύλου καθώς και οποιουδήποτε άλλου φυτού από το οποίο παράγονται ναρκωτικές ουσίες, η παραγωγή και η εκχύλιση ναρκωτικών ουσιών, η χορήγηση ουσιών για υποκατάσταση της εξάρτησης κατά παράβαση των σχετικών διατάξεων, η διεύθυνση καταστήματος στο οποίο γίνεται εν γνώσει του δράστη συστηματική διακίνηση ναρκωτικών, η χρηματοδότηση, η οργάνωση ή η διεύθυνση δραστηριοτήτων διακίνησης ναρκωτικών ουσιών, η νόθευση ή η κατάρτιση ή η χρησιμοποίηση πλαστής ιατρικής συνταγής για τη χορήγηση ναρκωτικών με σκοπό τη διακίνησή τους, καθώς και τη μεσολάβηση σε κάποια από τις πράξεις αυτές.

./.

Ειδικότερη περίπτωση διακινήσεως αποτελεί αυτή του άρθρου 29, σύμφωνα με το οποίο, όποιος για δική του αποκλειστικά χρήση, με οποιονδήποτε τρόπο προμηθεύεται ή κατέχει ναρκωτικά, σε ποσότητες που δικαιολογούνται μόνο για την ατομική του χρήση ή κάνει χρήση αυτών ή καλλιεργεί φυτά κάνναβης σε αριθμό και έκταση που δικαιολογούνται μόνο για την ατομική του χρήση, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι 5 μηνών. Παρά ταύτα, ο υπόψη δράστης μπορεί να κριθεί ατιμώρητος, εάν το δικαστήριο, εκτιμώντας τις περιστάσεις τελέσεως της πράξεως και την προσωπικότητα του δράστη, κρίνει ότι η αξιόποινη πράξη ήταν εντελώς περιστασιακή και δεν είναι απίθανο να επαναληφθεί. Περαιτέρω, σύμφωνα με τις προβλέψεις του ίδιου άρθρου, με φυλάκιση μέχρι 2 ετών τιμωρείται όποιος καταρτίζει πλαστή, νοθεύει ή χρησιμοποιεί πλαστή ιατρική συνταγή ή χορήγηση ναρκωτικών, με σκοπό τη χρήση τους από τον ίδιο.

Τυποποιούνται πέριξ του βασικού εγκλήματος διακινήσεως, **ιδιαίτερες (άρθρο 21), διακεκριμένες (άρθρο 22) και ιδιαίτερα διακεκριμένες (άρθρο 23) παραλλαγές**. Ως ιδιαίτερες παραλλαγές πλημμεληματικής βαρύτητας τυποποιούνται οι πράξεις διακινήσεως μικροποσότητας ναρκωτικών, η προμήθευση οικείου και το «κέρασμα». Ειδικότερα, αυτός που διακινεί μικροποσότητες ναρκωτικών, με σκοπό να εξασφαλίσει την κάλυψη των καθημερινών του αναγκών και είναι εξαρτημένος, καθώς και αυτός που διαθέτει ναρκωτικά σε οικίους του με σκοπό να καλύψει τις άμεσες ανάγκες χρήσεως τους, καθώς και όποιος, από την ποσότητα ναρκωτικών που έχει προμηθευτεί για τις προσωπικές ανάγκες, διαθέτει χωρίς κέρδος μέρος της σε άλλον για δική του αποκλειστική χρήση, τιμωρείται με ποινή φυλακίσεως μέχρι 3 έτη.

Στις **διακεκριμένες παραλλαγές (άρθρο 22)** απειλείται κάθειρξη τουλάχιστον 10 ετών και σωρευτικά χρηματική ποινή από 50.000 μέχρι 500.000 ευρώ. Στις παραλλαγές αυτές εντάσσονται περιπτώσεις τελέσεως διακινήσεως, από υπάλληλο που νόμιμα ασχολείται με τα ναρκωτικά, για διευκόλυνση ή απόκρυψη άλλων κακουργημάτων, καθώς και διακινήσεως σε ευαίσθητους χώρους (στρατόπεδα ή άλλους χώρους των ΕΔ, καταστήματα κρατήσεως, σχολεία κλπ). Ακόμη, περιπτώσεις όπου ο δράστης είναι φαρμακοποιός και χορηγεί εν γνώσει του ναρκωτικά παράνομα (*..χορηγεί ως φαρμακοποιός ή έμπορος φαρμάκων γενικά, ως διευθυντής, υπάλληλος ή άλλος εργαζόμενος σε φαρμακείο, ναρκωτικά, γνωρίζοντας είτε ότι δεν υπάρχει η κατά τους όρους του νόμου ιατρική συνταγή είτε ότι η συνταγή αυτή δεν είναι προσήκουσα*) ή ιατρός που εκδίδει, χωρίς ιατρική ένδειξη, συνταγή για ναρκωτικά ή ουσίες για να παρασκευαστούν ναρκωτικά (*..εκδίδει ως ιατρός συνταγή για τη χορήγηση ναρκωτικών εν γνώσει του ότι δεν υπάρχει πραγματική και συγκεκριμένη ένδειξη ή χορηγεί φάρμακα, τα οποία περιέχουν με οιαδήποτε μορφή ναρκωτικά, γνωρίζοντας ότι αυτά θα χρησιμοποιηθούν για παρασκευή ή διακίνηση ναρκωτικών*).

Στις **ιδιαίτερα διακεκριμένες παραλλαγές** που επισείουν την ποινή της ισόβιας κάθειρξης ή πρόσκαιρης κάθειρξης τουλάχιστον 10 ετών και χρηματική ποινή που μπορεί να φτάσει τις 600.000 ευρώ, εντάσσονται, περιπτώσεις μείζονος ποινικής απαξίας (Μεταξύ άλλων, όταν η πράξη των άρθρων 20 και 22 του νόμου αφορά ναρκωτικά, τα οποία μπορούν να προκαλέσουν βαριά σωματική βλάβη και είτε προκάλεσαν βαριά σωματική βλάβη ή θάνατο σε τρίτο είτε προκάλεσαν επικίνδυνη σωματική βλάβη στην υγεία πολλών ατόμων, καθώς και όταν είναι ενήλικος και τέλει τις άνω πράξεις κατ' επάγγελμα με σκοπό να προκαλέσει τη χρήση ναρκωτικών από ανήλικο ή μεταχειρίζεται με οποιονδήποτε τρόπο ανήλικο πρόσωπο κατά την τέλεση των πράξεων (άρθρο 23)

Παράνομες πράξεις **πλημμεληματικού χαρακτήρα**, συνιστούν η πρόκληση στην παράνομη χρήση των ναρκωτικών, η διαφήμιση της χρήσεώς τους (και όχι η διατύπωση γνώμης ή επιστημονικής κρίσης σχετικά με τα ναρκωτικά), η παροχή πληροφοριών για την κατασκευή ή την προμήθεια τους με σκοπό τη διάδοσή τους, η προσφορά στη διακίνησή τους (άρθρο 24) καθώς και η οδήγηση ή η κυβέρνηση οιοδήποτε πλωτού χερσαίου ή εναερίου μεταφορικού μέσου υπό την επίδραση των ναρκωτικών (άρθρο 25).

Η νομοθεσία προβλέπει **ειδική ευεργετική μεταχείριση** των χρηστών ναρκωτικών ουσιών, ήτοι όσων απέκτησαν την έξη της χρήσεως και δεν μπορούν να την αποβάλουν με τις δικές τους δυνάμεις, σε όλο το φάσμα της ποινικής διαδικασίας, αλλά και στο πεδίο της εκτίσεως της ποινής. Κατά τούτο, με τις διατάξεις του εν λόγω νόμου, η ουσιαστική μεταχείριση του εξαρτημένου δράστη έχει ως βασική αφετηρία την θεραπευτική του προσέγγιση (με την αυτονόητη συναίνεσή του), ενώ η συνεπής παρακολούθηση και ολοκλήρωση θεραπευτικών προγραμμάτων απεξαρτήσεως, εντός ή εκτός καταστημάτων κρατήσεως, ως ουσιαστικό στοιχείο αντεγκληματικής πολιτικής για τα ναρκωτικά, μειώνει τις δυσμενείς συνέπειες μιας ποινικής καταδίκης (άρθρα 31-35).

Η αστυνόμευση για τη διαπίστωση των παραβάσεων των άρθρων που αφορούν στα εγκλήματα παρανόμου διακινήσεως που περιγράφονται στον Ν. Ν.4139/2013, **ο σχετικός έλεγχος και η προανάκριση** κατά τις διατάξεις των άρθρων 34 και 243 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας ενεργούνται από προσωπικό της Ελληνικής Αστυνομίας, της Τελωνειακής Υπηρεσίας, του ΣΔΟΕ και του Λιμενικού Σώματος, κατά το λόγο αρμοδιότητας. (άρθρο 42)

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Εκτός της ποινικής διαστάσεως του θέματος της χρήσεως ναρκωτικών ουσιών, **ο στρατιωτικός** που παραβαίνει τη νομοθεσία διαπράττει και **πειθαρχικό αδίκημα** σύμφωνα με τους **κλαδικούς κανονισμούς πειθαρχίας**, οπότε και ανακύπτει λόγος ενάρξεως της πειθαρχικής διαδικασίας, η οποία εξελίσσεται ανεξάρτητα της αντίστοιχης ποινικής.

Σύμφωνα με τα άρθρα 40-53 του Ν.3883/10 για παραβάσεις του Νόμου περί ναρκωτικών, οι στρατιωτικοί δύνανται να παραπεμφθούν ενώπιον των πειθαρχικών Συμβουλίων για επιβολή Καταστατικής Ποινής. Στα άρθρα 31,31,39 του ΝΔ 1400/73 "Περί Καταστάσεως των Αξιωματικών των ΕΔ" αναφέρονται λεπτομέρειες καθορισμού επιβολής των καταστατικών ποινών της **πρόσκαιρης παύσης**, της **προσωρινής απόλυσης** και της **απόταξης** που επιβάλλονται στους Αξκους των ΕΔ. Επίσης, το άρθρο 49 του ΝΔ 4105/1960 "Περί Μονίμων και Εθελοντών Οπλιτών και Ανθστων του ΣΞ" αναφέρεται στην καταστατική ποινή της έκπτωσης του βαθμού τους με συνέπεια την **οριστική τους απόλυση**.

Συνέπεια της παραπομπής του στρατιωτικού σε αρμόδιο Πειθαρχικό Συμβούλιο, δύνανται να αποτελέσει και η θέση του σε **αυτοδίκαιη αργία** με διαπιστωτική πράξη. Η αργία στην προκείμενη περίπτωση ξεκινά με την επίδοση του εγγράφου παραπομπής στον στρατιωτικό και λήγει με την έκδοση της Πρωτοβάθμιας πειθαρχικής απόφασης που τον απαλλάσσει ή του επιβάλλει διαφορετική ποινή από την οριστική ή προσωρινή παύση (άρθρα 103,107 του Ν.3528/07 όπως τροποποιήθηκε και ισχύει).

Οι ΕΠΟΠ, πριν τη μονιμοποίηση, πέραν του πειθαρχικού ελέγχου, παραπέμπονται

για κρίση σωματικής ικανότητας και αν δεν κριθούν κατηγορίας I1 ή I2, απολύονται λόγω ακαταλληλότητας, καθόσον όπως καθορίζεται στο άρθρο 2 παρ. (ε) του Ν.2936/2001, προϋπόθεση πρόσληψης και παραμονής τους στις τάξεις των ΕΔ, είναι να ανήκουν σε μία από τις κατηγορίες αυτές.

Επισημαίνεται ότι για τους Αξκους, Ανθστες, Υπξκους (Μόνιμους, ΕΜΘ, Εθελοντές και ΕΠΟΠ), ΔΕΑ και Μαθητές Στρατιωτικών Σχολών, ακόμη και στην περίπτωση εθελοντικής δήλωσης χρήσης ψυχοτρόπων ουσιών, ακολουθείται η πειθαρχική-διοικητική διαδικασία της **ΠαΔ 4-2/13 ΓΕΕΘΑ “Δικαστικές – Διοικητικές Πράξεις”**.

ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ (Μείωση της προσφοράς)

Πέραν των ανωτέρω, σύμφωνα με τις ισχύουσες **Πάγιες Διαταγές των ΓΕ**, περί χρήσης Εθιστικών Ψυχοτρόπων Ουσιών στο Προσωπικό, οι Διοικητές, Διευθυντές και Κυβερνήτες οφείλουν **να μεριμνούν** για τα εξής:

- Να τονίζουν σε κάθε ευκαιρία την ασυμβατότητα της χρήσης ναρκωτικών ουσιών με τη στρατιωτική ιδιότητα και να καθιστούν σαφή την απόφασή τους να κινήσουν τη δικαστική και πειθαρχική διαδικασία σε βάρος κάθε ατόμου που θα διαπιστωθεί ότι κατέχει οποιαδήποτε ποσότητά τους.
- Να παραμένει διαρκώς ανάμεσα στα θέματα πρώτου ενδιαφέροντος, η αποτροπή τυχόν χρήσης ψυχοδραστικών ουσιών από το προσωπικό τους.
- Στα πλαίσιο επιθεωρήσεων των θαλάμων να γίνεται έλεγχος για την διευθέτηση των προσωπικών ειδών σύμφωνα με τα προβλεπόμενα.
- Να γίνονται απροειδοποίητες επισκέψεις βαθμοφόρων στους κοινόχρηστους χώρους των Μονάδων (αλσύλλια, λουτρά, τουαλέτες, αποθήκες), ιδιαίτερα κατά τις ώρες κοινής ησυχίας.
- Να ελέγχονται οι υπαίθριοι χώροι των Μονάδων και γύρω από αυτές για τυχόν καλλιέργεια δενδρουλλίων ινδικής κάνναβης.
- Να ζητούν ιεραρχικά από τα επιτελεία να γίνεται έλεγχος σε χώρους και υλικά εντός των Μονάδων με τη συμμετοχή των ειδικά εκπαιδευμένων σκύλων.
- Να επιλέγεται αυστηρά το προσωπικό στρατευμένης θητείας, στο οποίο ανατίθενται καθήκοντα σκοπού και να ασκείται συχνός έλεγχος.
- Να τηρούνται τα προβλεπόμενα μέτρα ασφαλείας για την φύλαξη των ψυχοτρόπων ουσιών εντός των Μονάδων.
- Να ενθαρρύνεται η συμμετοχή σε εθελοντικές δραστηριότητες, που έχουν κοινωνικό χαρακτήρα και συμβάλλουν θετικά στην αυτοεκτίμηση του ατόμου (π.χ. αιμοδοσία, δενδροφύτευση).

Επισημαίνεται ότι στα μέτρα πρόληψης και αντιμετώπισης συμβάντων και καταστάσεων που σχετίζονται με τη χρήση ψυχοτρόπων ουσιών από το προσωπικό των ΕΔ, πρέπει να υλοποιούνται κατά τρόπο που να διασφαλίζεται η προστασία των προσωπικών δεδομένων όπως αυτή ορίζεται στις διατάξεις του Ν.2472/97 **“περί προστασίας του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα”**

./.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ

ΑΜΦΙΣΒΗΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΛΗΘΕΙΕΣ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΩΝ ΟΥΣΙΟΕΞΑΡΤΗΣΕΩΝ

Είναι δυνατή η πρόληψη της χρήσης ναρκωτικών;

Το πρόβλημα της χρήσης ναρκωτικών συνδέεται με ένα πλήθος αιτιολογικών παραγόντων - κοινωνικών, οικονομικών, βιολογικών, ψυχολογικών, οικογενειακών. Η διαπλοκή και ο βαθμός συμμετοχής αυτών των παραγόντων διαφέρει από άτομο σε άτομο, ανάλογα με το στάδιο χρήσης - έναρξη, συνέχιση της χρήσης και εξάρτηση. Για όλους αυτούς τους λόγους η πρόληψη είναι ιδιαίτερα δύσκολη.

Σήμερα η πρόληψη της τοξικομανίας, προκειμένου να είναι αποτελεσματική, έχει αναπτυχθεί σε μια ολόκληρη επιστήμη. Με άλλα λόγια είναι το λιγότερο αφελές να θεωρούμε ότι άτομα και φορείς - επιστημονικοί ή μη - που επιθυμούν να ασχοληθούν με την πρόληψη, θα έχουν αποτέλεσμα στις ενέργειές τους. Αντίθετα μάλιστα, εφόσον δεν λειτουργούν στο πλαίσιο μιας συντονισμένης πολιτικής και λείπει η κατάλληλη εκπαίδευση, πιθανό είναι οι πρωτοβουλίες να καταλήξουν στο αντίθετο από το επιθυμητό αποτέλεσμα. Στοιχεία που δίνουν μελέτες αξιολόγησης προληπτικών παρεμβάσεων, που έχουν στηριχτεί σε επιστημονική μεθοδολογία, δείχνουν ότι η πρόληψη δεν είναι μύθος. Μπορεί να γίνει πραγματικότητα.

Γιατί η πολιτεία δεν φροντίζει να ενημερώσει και να πληροφορήσει επαρκώς τα παιδιά μας για τους κινδύνους από τη χρήση ναρκωτικών;

Η διεθνής εμπειρία και τα στοιχεία αξιολόγησης των προληπτικών παρεμβάσεων έχουν αποδείξει ότι η πληροφόρηση δεν αποτελεί τη μέθοδο επιλογής για την αποτελεσματική πρόληψη της χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών. Αντίθετα, σε ό,τι αφορά στα ναρκωτικά έχει τεκμηριωθεί ότι συχνά η ενημέρωση/πληροφόρηση λειτουργεί και σαν διαφήμιση. Η πληροφόρηση/ενημέρωση ανήκει στα εύκολα, τα "πυροσβεστικά" μέτρα που έλαβαν οι κοινωνίες με σκοπό την πρόληψη, σφραγίστηκαν όμως με αποτυχίες. Αύξηση της γνώσης δεν σημαίνει και αλλαγή συμπεριφοράς, ιδιαίτερα στους νέους. Η ενημέρωση αποτελεί ένα συστατικό μιας σωστά μεθοδευμένης πρόληψης, η οποία έχει ως κύριο εργαλείο την εκπαίδευση. Ακόμα και στο πλαίσιο αυτό, η πληροφόρηση είναι αναγκαίο να προσαρμόζεται στις ανάγκες της ομάδας των νέων προς τις οποίες απευθύνεται. Ανάγκες που διαφοροποιούνται ανάλογα με παράγοντες όπως η ηλικία και η εμπειρία ή μη χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών.

Κάτω από ποιες προϋποθέσεις η πρόληψη της χρήσης ναρκωτικών μπορεί να είναι αποτελεσματική;

Για να είναι αποτελεσματική η πρόληψη είναι απαραίτητο να υπάρχει μια καλή ισορροπία ανάμεσα στα μέτρα που στόχο έχουν τη μείωση της προσφοράς (κατασταλτικά μέτρα) και σε αυτά που στόχο έχουν τη μείωση της ζήτησης (κοινωνικά και εκπαιδευτικά μέτρα).

Είναι αναγκαίο, με άλλα λόγια, να ακολουθείται μια συντονισμένη, πολυμέτωπη και πολυεπίπεδη κοινωνική πολιτική, που επιδίωξη της να είναι η απομάκρυνση της ουσίας από τον χρήστη, η δημιουργία συνθηκών ζωής όπου το νεαρό άτομο θα έχει τη δυνατότητα να καλύπτει τις ανάγκες του χωρίς να καταφεύγει σε καταστρεπτικές διεξόδους, και τέλος η

./.

εκπαίδευση των νέων, ώστε να αναπτύξουν τις κατάλληλες δεξιότητες για σωστές επιλογές συμπεριφοράς και τρόπου ζωής, κυρίως όταν βρίσκονται αντιμέτωποι με δύσκολες συνθήκες. Ιδιαίτερη σημασία έχει η αξιολόγηση κάθε δράσης και σχεδίου με στόχο τη βελτίωσή τους. Είναι λάθος να περιμένουμε αποτελέσματα άμεσα. Τα αποτελέσματα μπορούν να γίνουν ορατά μόνο μετά από την εφαρμογή μιας σταθερής πολιτικής πρόληψης, με τα χαρακτηριστικά που προαναφέρθηκαν, σε μια επαρκή προοπτική χρόνου.

Πώς μπορεί να επιτευχθεί αυτή η κοινωνική πολιτική;

Πρωταρχικά με την πολιτική βούληση, αλλά και με τον κατάλληλο συντονισμό. Συντονισμό στο επίπεδο λήψης αποφάσεων, καθώς και στα επίπεδα του σχεδιασμού και της υλοποίησης. Αποτελεί, μ' άλλα λόγια, προϋπόθεση η συνεννόηση με την ίδια γλώσσα και η συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων σε όλα τα επίπεδα, ώστε να υπάρχει συμπληρωματικότητα και για να αποφεύγεται η επικάλυψη και ο ανταγωνισμός. Η συνεργασία με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες και η έμφαση στη συνεχή εκπαίδευση και ενημέρωση για τις νέες μεθόδους πρόληψης και αξιολόγησης των προγραμμάτων αποτελούν απαραίτητο συμπλήρωμα των παραπάνω.

Από ποιους μπορεί να γίνει η πρόληψη για τους νέους;

Από στελέχη πρόληψης ειδικά εκπαιδευμένα που θα συντονίσουν δράσεις σε τοπικό επίπεδο, με βάση τις προδιαγραφές που συντάσσονται σε εθνικό επίπεδο. Αυτό μπορεί να γίνει μόνο μέσα από ένα οργανωμένο πλαίσιο, στο επίπεδο των τοπικών κοινωνιών. Όλοι μπορούν και οφείλουν να συνεισφέρουν. Γονείς, εκπαιδευτικοί, επαγγελματίες υγείας, μέλη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Εκκλησία, ευαισθητοποιημένοι πολίτες. Για παράδειγμα, οι άμεσες παρεμβάσεις προς τους νέους είναι απαραίτητο να γίνονται από άτομα που λόγω ηλικίας, προσωπικότητας, κοινωνικού ρόλου, κ.λπ. είναι αποδεκτά από τα νέα παιδιά. Μπορούν όμως και άλλα άτομα να συνεισφέρουν με ποικίλους έμμεσους τρόπους στην πρόληψη. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η ανάπτυξη στις τοπικές κοινωνίες δικτύων, ώστε να υπάρχει καθορισμός του τρόπου και του τύπου συμβολής του καθενός.

Ποιες ειδικότερες δράσεις περιλαμβάνονται στο πλαίσιο της πρόληψης στους νέους;

Οι δράσεις είναι πολλές και ποικίλες. Άλλες από αυτές απευθύνονται άμεσα στους νέους, ενώ άλλες απευθύνονται σε ενδιάμεσες ομάδες πληθυσμού, οι οποίες έρχονται σε επαφή με τους νέους. Ενδεικτικά αναφέρουμε στις άμεσες δράσεις τα προγράμματα αγωγής υγείας στα σχολεία, καθώς και άλλες προληπτικές παρεμβάσεις στους χώρους εργασίας, σε αθλητικούς χώρους, σε χώρους διασκέδασης των νέων. Κύριος στόχος αυτών των δράσεων είναι η ενημέρωση και εκπαίδευση των νέων ώστε να αναπτύξουν ικανότητες αντίστασης στη χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών και να υιοθετούν εποικοδομητικές στάσεις και συμπεριφορές στη ζωή τους. Στις δράσεις που έχουν έμμεσα στόχο τους νέους περιλαμβάνονται η εκπαίδευση των γονέων, η ενημέρωση ή και εκπαίδευση επαγγελματιών όπως οι εκπαιδευτικοί, οι επαγγελματίες υγείας, οι προπονητές, οι ιδιοκτήτες και εργαζόμενοι σε χώρους διασκέδασης των νέων, οι αστυνομικοί. Στόχος αυτών των δράσεων είναι η καλύτερη κατανόηση των εφήβων και των νέων, η κατανόηση των ψυχολογικών τους αναγκών και η αποκατάσταση σχέσης εμπιστοσύνης και σωστής επικοινωνίας που θα διευκολύνει τη μετάδοση και αποδοχή των μηνυμάτων πρόληψης.

Είναι αλήθεια ότι το αλκοόλ είναι πιο επικίνδυνο από τα ναρκωτικά;

Το αλκοόλ είναι πιο τοξικό από τη μαριχουάνα και το χασίς και ενδεχομένως και από κάποιες άλλες παράνομες ουσίες. Η επικινδυνότητα της κάθε ουσίας όμως εξαρτάται σε

./.

σημαντικό βαθμό από τον τρόπο και το πλαίσιο χρήσης της. Η χρήση του αλκοόλ έξω από τα παραδοσιακά πολιτισμικά πλαίσια που συνηθίζονταν στη χώρα μας (συνοδεύοντας τα γεύματα, στις γιορτές) και η στροφή προς τη χρήση σύμφωνα με πρότυπα από άλλες χώρες (στα μπαρ και στις ντισκοτέκ, χρήση σκληρών εισαγόμενων ποτών) ή η καταφυγή στο αλκοόλ προκειμένου να ξεφύγει το άτομο από το άγχος και να νιώσει κοινωνικά άνετα, δημιουργούν όλες τις προϋποθέσεις της κατάχρησης, με σοβαρές βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες συνέπειες για την κοινωνική και σωματική υγεία του ατόμου.

Τελικά, μήπως η πρόληψη θα πρέπει να αφορά και σε άλλες ουσίες εκτός από τα ναρκωτικά;

Αυτό είναι μια αλήθεια. Για να είναι αποτελεσματική η πρόληψη θα πρέπει να περιλαμβάνει όλες τις εξαρτησιογόνες ουσίες, ανεξάρτητα από το αν αυτές είναι νόμιμες και κοινωνικά αποδεκτές (καπνός, αλκοόλ, ψυχοδραστικά φάρμακα) ή παράνομες (ναρκωτικά). Αυτό για δύο βασικούς λόγους: ο πρώτος λόγος είναι ότι τόσο ο καπνός όσο και το αλκοόλ έχουν αποδειχθεί ως ισχυρά εξαρτησιογόνες ουσίες με σοβαρές επιπτώσεις στην υγεία, καθώς και στην κοινωνική και ψυχολογική κατάσταση σε ό,τι αφορά στο αλκοόλ. Η κοινωνία μας υποτιμούσε και ίσως εξακολουθεί να υποτιμά τους κινδύνους από τις ουσίες αυτές έναντι των ναρκωτικών, γιατί υπάρχει μια σημαντική διαφορά ανάμεσά τους. Οι επιπτώσεις δηλαδή από το τσιγάρο και το αλκοόλ εμφανίζονται μετά από αρκετά μακρύτερο χρονικό διάστημα από ό,τι οι επιπτώσεις από τα ναρκωτικά. Ο δεύτερος λόγος για τον οποίο η πρόληψη θα πρέπει να περιλαμβάνει και τις νόμιμες ουσίες είναι ότι υπάρχει μια στενή συσχέτιση ανάμεσα στη χρήση νόμιμων και παράνομων ουσιών. Τα νεαρά άτομα συνήθως ξεκινούν από το κάπνισμα και το αλκοόλ, για να καταφύγουν στη συνέχεια στα χάπια και στα ναρκωτικά. Καλλιεργείται δηλαδή μια κουλτούρα χρήσης που αυξάνει τους κινδύνους σε άτομα με κάποια πιθανή προδιάθεση να ακολουθήσουν μια πορεία, που καταλήγει στην εξάρτηση από τα ναρκωτικά χωρίς να το συνειδητοποιούν και αρνούμενοι την πραγματικότητα. Μελέτες έχουν δείξει ότι σε όσο μικρότερη ηλικία αρχίζει το άτομο να καπνίζει συστηματικά ή να πίνει συστηματικά αλκοόλ τόσο αυξάνουν οι πιθανότητες χρήσης ναρκωτικών αλλά και εξάρτησης από αυτά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ

ΑΜΦΙΣΒΗΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΛΗΘΕΙΕΣ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΤΩΝ ΟΥΣΙΟΕΞΑΡΤΗΣΕΩΝ

Υπάρχουν μία ή περισσότερες θεραπευτικές επιλογές για τα εξαρτημένα άτομα;

Υπάρχουν πολλοί τύποι θεραπευτικών προγραμμάτων και διαφορετικές θεραπευτικές μέθοδοι που εφαρμόζονται για τα εξαρτημένα άτομα. Από πλευράς βασικής θεραπευτικής προσέγγισης συνήθως διακρίνουμε τα προγράμματα σε δύο μεγάλες κατηγορίες: α. τα "στεγνά" προγράμματα, δηλαδή τα προγράμματα εκείνα στα οποία το κύριο θεραπευτικό εργαλείο είναι η ψυχοκοινωνική θεραπεία, και β. τα προγράμματα υποκατάστασης, όπου το κύριο θεραπευτικό εργαλείο είναι η χρήση φαρμάκων που είτε υποκαθιστούν την ουσία εξάρτησης (π.χ. μεθαδόνη, βουπρενορφίνη) ή την ανταγωνίζονται (π.χ. ναλοξόνη, ναλτρεξόνη), ώστε να περιορίζουν ή και να μηδενίζουν την ανάγκη του ατόμου για τη χρήση της. Τα προγράμματα διαφέρουν επίσης ως προς το πλαίσιό τους (προγράμματα σε εξωτερική βάση και προγράμματα εσωτερικής παραμονής), καθώς και ως προς τη χρονική διάρκειά τους (από τρεις μήνες έως δύο χρόνια ή και περισσότερο για τα προγράμματα υποκατάστασης).

Είναι αποτελεσματική η θεραπεία για τα εξαρτημένα άτομα;

Θα πρέπει, πριν απαντήσουμε στο ερώτημα αυτό, να ορίσουμε τι εννοούμε θεραπεία. Το θεραπευτικό αποτέλεσμα δεν περιορίζεται αποκλειστικά στην αποχή από τη χρήση ναρκωτικών. Ο στόχος της θεραπείας πρέπει να είναι ευρύτερος, όπως η δυνατότητα να λειτουργεί αποδοτικά το άτομο στις οικογενειακές, εργασιακές και άλλες κοινωνικές του υποχρεώσεις και δραστηριότητες.

Μελέτες έχουν δείξει ότι ο βαθμός και τα ποσοστά επιτυχίας της θεραπευτικής αντιμετώπισης των εξαρτημένων ατόμων είναι παρόμοια με εκείνα της θεραπείας άλλων χρόνιων ασθενειών όπως ο διαβήτης, η υπέρταση, το άσθμα.

Συγκεκριμένα, η θεραπεία μειώνει τη χρήση ναρκωτικών κατά περίπου 40%-60%, ενώ περιορίζει σημαντικά τα προβλήματα υγείας, καθώς και την εγκληματικότητα κατά τη διάρκεια και μετά το πέρας της θεραπείας.

Η θεραπεία της εξάρτησης αποτελεί πρόληψη και από άλλες νόσους;

Οι ενδοφλέβιοι χρήστες ναρκωτικών διατρέχουν υψηλό κίνδυνο μόλυνσης από λοιμώδη νοσήματα όπως το AIDS, η ηπατίτιδα, η φυματίωση. Επιπλέον αποτελούν την κύρια πηγή μετάδοσης των νοσημάτων αυτών και προς το γενικό πληθυσμό.

Μελέτες έχουν δείξει, για παράδειγμα, ότι ενδοφλέβιοι χρήστες εκτός θεραπείας διατρέχουν έξι φορές υψηλότερο κίνδυνο να μολυνθούν από τον ιό του AIDS συγκριτικά με χρήστες που παρακολουθούν θεραπευτικά προγράμματα.

Από τι εξαρτάται η αποτελεσματικότητα της θεραπείας;

Το θεραπευτικό αποτέλεσμα εξαρτάται από το είδος της θεραπείας, την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, την ικανοποιητική διάρκεια παραμονής στο πρόγραμμα (το λιγότερο τρεις μήνες για τα στεγνά και δώδεκα για τα προγράμματα υποκατάστασης), το

./.

μέγεθος και τη φύση των προβλημάτων του εξαρτημένου, το βαθμό ενεργού συμμετοχής του στο πρόγραμμα.

Κανένας τύπος θεραπείας δεν μπορεί να είναι αποτελεσματικός για όλα τα άτομα. Είναι σημαντικό, για το λόγο αυτό, να γίνεται προσπάθεια επιλογής του κατάλληλου θεραπευτικού προγράμματος που ταιριάζει στις ανάγκες του κάθε εξαρτημένου.

Για να είναι αποτελεσματική η θεραπεία πρέπει να καλύπτει όχι μόνο τις ανάγκες απεξάρτησης από τις ουσίες, αλλά και μια σειρά από άλλες ανάγκες του άτομου, όπως σωματικής και ψυχικής υγείας, καθώς και τα κοινωνικά, επαγγελματικά και νομικά προβλήματά του.

Είναι αναγκαίο να υπάρχει άμεσα διαθέσιμη θεραπεία. Αν το αίτημα για θεραπεία ενός ατόμου δεν ικανοποιηθεί άμεσα, είναι πολύ πιθανό να χαθεί η ευκαιρία για το άτομο αυτό.

Τέλος, η επιτυχία στη θεραπεία σημαίνει για πολλά εξαρτημένα άτομα αρκετά μακρόχρονη διάρκεια και περισσότερες από μία θεραπευτικές προσπάθειες. Όπως για άλλες χρόνιες παθήσεις, είναι δυνατόν, μετά από επιτυχή θεραπεία, να υπάρξουν υποτροπές στη χρήση ναρκωτικών. Στις περιπτώσεις που τα άτομα επανέρχονται στη θεραπεία περισσότερες από μία φορές, το αποτέλεσμα των θεραπευτικών παρεμβάσεων είναι συνήθως αθροιστικό.

Για να είναι αποτελεσματική η θεραπεία πρέπει αυτή να αποτελεί επιλογή και επιθυμία του ατόμου;

Όχι. Είναι αποδεδειγμένο ότι η αναγκαστική υποβολή σε θεραπεία από την οικογένεια ή από τον εργοδότη ή από το σύστημα της ποινικής δικαιοσύνης αυξάνουν τον αριθμό αυτών που εντάσσονται σε θεραπεία και παρακολουθούν ένα θεραπευτικό πρόγραμμα, καθώς και την επιτυχή τελικά έκβαση της θεραπείας.

Γιατί τα εξαρτημένα άτομα δεν κατορθώνουν να απεξαρτηθούν από μόνα τους;

Σχεδόν όλα τα εξαρτημένα άτομα νομίζουν αρχικά ότι μπορούν να σταματήσουν τη χρήση ναρκωτικών από μόνα τους, όταν το θελήσουν. Στην πραγματικότητα δεν το κατορθώνουν. Ο κυριότερος λόγος είναι ότι η μακρόχρονη χρήση ναρκωτικών επιφέρει μεταβολές στη λειτουργία του εγκεφάλου, μία από τις επιπτώσεις των οποίων είναι η έντονα πιεστική ανάγκη του ατόμου να χρησιμοποιεί το ναρκωτικό, παρόλο που αναγνωρίζει τις συνέπειές του. Αυτός άλλωστε είναι και ο ορισμός της "εξάρτησης". Το βιολογικό αυτό υπόστρωμα της εξάρτησης υφίσταται για αρκετό καιρό και μετά τη διακοπή της χρήσης. Είναι αυτό που δυσκολεύει τη θεραπεία και ευθύνεται για τις συχνές υποτροπές στα εξαρτημένα άτομα. Ψυχολογικά στρες, ερεθίσματα από την παρελθούσα περίοδο της χρήσης, όπως η συνάντηση φίλων χρηστών ή άλλων σχετικών με τη χρήση συνθηκών, ακόμα και οσμών, μπορούν να έχουν επίδραση στο βιολογικό υπόστρωμα και να οδηγήσουν στην υποτροπή.

Ποιες οι ενδείξεις για τη θεραπεία με φαρμακευτικές ουσίες όπως η θεραπεία υποκατάστασης με μεθαδόνη;

Η φαρμακευτική θεραπεία με μεθαδόνη ή άλλες ουσίες (π.χ. βουπρενορφίνη, ναλτρεξόνη) χρησιμοποιείται με δύο διαφορετικούς στόχους. Ο ένας από αυτούς είναι με ολιγοήμερη χορήγηση που βοηθά στην ανώδυνη σωματική αποτοξίνωση, δηλαδή απαλλάσσει το άτομο από τα στερητικά συμπτώματα λόγω της διακοπής του ναρκωτικού. Θα πρέπει να σημειωθεί εδώ ότι η αποτοξίνωση αποτελεί μόνο το πρώτο στάδιο της θεραπείας ενός εξαρτημένου ατόμου και δεν προδικάζει τη θεραπευτική πρόγνωση. Ο δεύτερος στόχος

./.

είναι η χορήγηση της φαρμακευτικής ουσίας για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα και με προοδευτική μείωση έως και τη μηδένισή της, με αποτέλεσμα την πλήρη απεξάρτηση. Εάν αυτό δεν επιτευχθεί, ακολουθεί η μακρόχρονη παράταση της φαρμακευτικής υποκατάστασης ("συντήρηση") με κύριο στόχο την αποφυγή της χρήσης της παράνομης ουσίας και των επιπτώσεών της και τη διευκόλυνση με τον τρόπο αυτό της ομαλής επαγγελματικής και κοινωνικής λειτουργίας του ατόμου.

Ενδείξεις για την ένταξη σε πρόγραμμα απεξάρτησης με τη βοήθεια φαρμακευτικής υποκατάστασης αποτελούν η μακρόχρονη εξάρτηση από οπιούχα (ηρωίνη) και η ανεπιτυχής προσπάθεια θεραπείας του εξαρτημένου ατόμου σε "στεγνά" προγράμματα.

Ενδείξεις για την ένταξη σε προγράμματα φαρμακευτικής υποκατάστασης-συντήρησης αποτελεί η αποτυχία πλήρους απεξάρτησης μετά από παραμονή άνω του έτους στο πρόγραμμα υποκατάστασης.

Μήπως στην πραγματικότητα οι φαρμακευτικές ουσίες υποκατάστασης αντικαθιστούν μια μορφή τοξικομανίας με μια άλλη;

Αυτό δεν είναι αλήθεια. Ο τρόπος με τον οποίο χρησιμοποιούνται η μεθαδόνη ή άλλα φάρμακα τα κάνει να αποτελούν στην πραγματικότητα μια αποτελεσματική μορφή θεραπείας, υπό την ευρύτερή της έννοια, για την εξάρτηση από τα οπιοειδή. Οι φαρμακολογικές ιδιότητες αυτών των φαρμάκων διαφέρουν από αυτές της ηρωίνης. Η ηρωίνη προκαλεί σχεδόν αμέσως μετά τη λήψη της μια κατάσταση ευφορίας ("ανέβασμα"), που ακολουθείται σε σύντομο χρονικό διάστημα από μια "πτώση", με επακόλουθο την έντονη ανάγκη για επανάληψη της λήψης του ναρκωτικού. Η επανάληψη αυτής της εναλλαγής στη διάρκεια της ημέρας δημιουργεί μια συνεχή αστάθεια στην κατάσταση των εγκεφαλικών και σωματικών λειτουργιών. Αντίθετα, η μεθαδόνη και οι άλλες φαρμακευτικές ουσίες που χρησιμοποιούνται με σκοπό τη θεραπεία, χαρακτηρίζονται από μακρύτερη χρονική διάρκεια έναρξης της δράσης, καθώς και αποδρομής. Έτσι το άτομο δεν υφίσταται το γρήγορο σκαμπανέβασμα που του δημιουργεί η λήψη της ηρωίνης. Η χρήση των φαρμάκων αυτών μειώνει σημαντικά την επιθυμία για ηρωίνη και μάλιστα έχει ως αποτέλεσμα να μπλοκάρει την ευφορική δράση της ηρωίνης. Τα άτομα σε θεραπεία με τα φάρμακα αυτά δεν υποφέρουν από τις ανωμαλίες στη σωματική λειτουργία και στη συμπεριφορά που δημιουργεί η απότομη εναλλαγή του επιπέδου της ηρωίνης στον οργανισμό των εξαρτημένων.

Ιδιαίτερα όταν η φαρμακευτική θεραπεία με υποκατάστατα συνδυάζεται με συμβουλευτική ή άλλες μορφές ψυχολογικής θεραπείας, τα αποτελέσματά της μεγιστοποιούνται.

Η χορήγηση ηρωίνης θα μπορούσε να υιοθετηθεί ως επίσημο μέτρο της πολιτείας για τη θεραπεία των εξαρτημένων ατόμων;

Τον τελευταίο καιρό γίνεται αρκετή συζήτηση για τη σκοπιμότητα χορήγησης ηρωίνης σε εξαρτημένα άτομα. Είναι γεγονός ότι η Αγγλία, η Ελβετία, η Δανία, η Γερμανία και η Ολλανδία εφαρμόζουν την πολιτική ιατρικής χορήγησης ηρωίνης. Στην υιοθέτηση της πολιτικής αυτής οδήγησε το γεγονός ότι στις χώρες αυτές υπάρχει μια γηράσκουσα ομάδα εξαρτημένων από οπιοειδή ενδοφλέβιων χρηστών, επιβαρυσμένων με πολλαπλά προβλήματα υγείας και ιδιαίτερα με μολύνσεις από τον ιό του AIDS και άλλων λοιμωδών νοσημάτων και για τους οποίους όλο το φάσμα θεραπευτικών προσπαθειών, συμπεριλαμβανομένης της μεθαδόνης, απεδείχθη αναποτελεσματικό. Στην Αγγλία, αν και από αρκετά χρόνια υπάρχει από το νόμο η δυνατότητα συνταγογράφησης ηρωίνης σε εξαρτημένα άτομα από γιατρούς που έχουν λάβει άδεια από το κράτος, εντούτοις το μέτρο

./.

εφαρμόζεται στην πράξη ελάχιστα. Στην Ελβετία υιοθετήθηκε το μέτρο ευρύτερα, στο πλαίσιο μιας πολιτικής μείωσης της βλάβης και προστασίας της υγείας του γενικού πληθυσμού από τη μετάδοση μολύνσεων. Σημειώνεται ότι ο αριθμός των μολυσμένων από AIDS εξαρτημένων στη χώρα αυτή είναι πολύ υψηλός. Το μέτρο απευθύνεται σε περιορισμένο αριθμό εξαρτημένων, που επιλέγονται με αυστηρά κριτήρια, για τους οποίους άλλες θεραπείες, συμπεριλαμβανομένης της μεθαδόνης, έχουν αποτύχει. Στα άτομα αυτά η χορήγηση ηρωίνης γίνεται κάτω από αυστηρά ελεγχόμενες συνθήκες. Αξίζει να σημειωθεί ότι η παραμονή των εξαρτημένων στο πρόγραμμα ηρωίνης ήταν 89% στους 6 μήνες, με αισθητή μείωση στο 66% στους 18 μήνες.

Θέση του ΟΚΑΝΑ στο θέμα της χορήγησης ηρωίνης είναι ότι όσο στη χώρα μας δεν υπάρχει κάλυψη όσων αιτούνται θεραπεία με υποκατάστατα δεν συντρέχει λόγος υιοθέτησης αυτού μέτρου.

Μπορούν η οικογένεια και οι φίλοι να βοηθήσουν στη θεραπεία ενός χρήστη;

Αυτό είναι ένα γεγονός. Η οικογένεια και οι φίλοι μπορούν να κινητοποιήσουν το άτομο να παρακολουθήσει ένα θεραπευτικό πρόγραμμα. Η παρουσία της οικογένειας συμβάλλει αποφασιστικά στο αποτέλεσμα της θεραπείας του εξαρτημένου, ιδιαίτερα του εφήβου.

Αξίζει να ξοδεύονται τόσα χρήματα για τη θεραπεία;

Οικονομικές μελέτες στις Η.Π.Α. έχουν δείξει ότι η θεραπεία των εξαρτημένων κοστίζει λιγότερο από το να μην υποβάλλονται τα άτομα σε θεραπεία ή να φυλακίζονται. Το κόστος φυλάκισης αποδεικνύεται περίπου τέσσερις φορές υψηλότερο από το κόστος της θεραπείας με μεθαδόνη. Οι εκτιμήσεις δείχνουν ότι κάθε δολάριο που επενδύεται στα προγράμματα θεραπείας αποφέρει τέσσερα με επτά περίπου δολάρια οικονομία στο κόστος του συνδεδεμένου με τα ναρκωτικά εγκλήματος και σε δαπάνες για την ποινική δικαιοσύνη. Αν περιληφθούν σε αυτά και οι δαπάνες για την υγεία, ο λόγος διαμορφώνεται στο 12 προς 1. Το οικονομικό όφελος μεγαλώνει και άλλο αν στα προηγούμενα οικονομικά οφέλη από τη θεραπεία περιληφθούν η αύξηση της παραγωγικότητας, καθώς και η μείωση και άλλων επιπτώσεων της χρήσης, όπως των ατυχημάτων που έχουν ως αιτία τους τη χρήση ναρκωτικών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

ΕΠΙΣΗΜΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ & ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΟΚΑΝΑ Οργανισμός Κατά των Ναρκωτικών | Απεξάρτηση ...

www.okana.gr/

Προγράμματα Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης

www.psychotes.gr/dependence.asp#

Πρόγραμμα Προαγωγής Αυτοβοήθειας (Α.Π.Θ. - ΟΚΑΝΑ)

<http://selfhelpgreece.wordpress.com/>

<http://selfhelp.web.auth.gr/home.htm>

Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων

www.kethea.gr

Μονάδες Απεξάρτησης 18 ΑΝΩ - Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής

www.18ano.gr

Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά

www.ektepn.gr

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

ΚΕΝΤΡΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΤΩΝ ΕΞΑΡΤΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ (ανά γεωγραφικό διαμέρισμα)

ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ

Ν. ΑΤΤΙΚΗΣ

Κέντρο Πρόληψης Δ. Νέας Ιωνίας «Ίριδα»

Διεύθυνση: Πριγκιπωννήσων 4, 14231, Νέα Ιωνία

Τηλ.: 210 2715660, 2715379, 2798380

Fax: 210 2715855

E-mail: kpirida@yahoo.gr

Κέντρο Πρόληψης Δ. Νέας Σμύρνης & Αγ. Δημητρίου «Ήλιος»

Διεύθυνση: Αδριανουπόλεως 18, 17124, Νέα Σμύρνη

Τηλ.: 210 9336031, 9336793

Fax: 210 9336793

E-mail: kpilios@otenet.gr

Website: www.kpilios.gr

Κέντρο Πρόληψης Δ. Ιλίου, Πετρούπολης, Καματερού, Αγίων Αναργύρων «Φαέθων»

Διεύθυνση: Αγίου Νικολάου 21 & Εφύρας, 13123, Ίλιον

Τηλ.: 210 2690011

Fax: 210 2693337

E-mail: faethon2@otenet.gr

Κέντρο Πρόληψης Δ. Ηλιούπολης & Υμηττού

Διεύθυνση: Κρήτης 2 & Πάρου 18, 16310, Ηλιούπολη

Τηλ.: 210 9949890

Fax: 210 9949891

E-mail: kpilym@hol.gr

Κέντρο Πρόληψης Δ. Αιγάλεω, Αγίας Βαρβάρας, Χαϊδαρίου «Άρηξις»

Διεύθυνση: Σμύρνης 28, 12242, Αιγάλεω

Τηλ.: 210 5313243

Fax: 210 5313243

E-mail: kp.arixis@yahoo.gr

Κέντρο Πρόληψης Δ. Καλλιθέας, Ταύρου, Μοσχάτου «Σταθμός»

Διεύθυνση: Πατριάρχου Γρηγορίου Ε' 65, 17676, Καλλιθέα

./.

Τηλ.: 210 9537215, 9537216, 9533488

Fax: 210 9537215

E-mail: kepstath@otenet.gr

Κέντρο Πρόληψης Δ. Χολαργού & Αγίας Παρασκευής «Αργώ»

Διεύθυνση: Εθν. Αντίστασης 52, 15562, Χολαργός

Τηλ.: 210 6561466, 6520505

Fax: 210 6520505

E-mail: argoagr@yahoo.gr

Κέντρο Πρόληψης Δ. Αχαρνών «Διέξοδος»

Διεύθυνση: Πλατεία Αγίου Νικολάου 3, 13671, Αχαρνές

Τηλ.: 210 2403182

Fax: 210 2409016

E-mail: diexod@otenet.gr

Κέντρο Πρόληψης Δ. Κηφισιάς «Προνόη»

Διεύθυνση: Πάρου 2 & Χρήστου Λαδά, 14562, Κηφισιά

Τηλ.: 210 8082673

Fax: 210 8082775

E-mail: Pronoi@otenet.gr

Website: www.pronoi.org.gr

Κέντρο Πρόληψης Δ. Περιστερίου «Οδοιπορικό»

Διεύθυνση: Κρυστάλλη 49, 12131, Περιστερί

Τηλ.: 210 5786888

Fax: 210 5723734

E-mail: Kp.odiporiko@asda.gr

Κέντρο Πρόληψης Δ. Ζωγράφου

Διεύθυνση: Ανακρέοντος 60, 15771, Ζωγράφου

Τηλ.: 210 7473328-9

Fax: 210 7778542

E-mail: kepheo@otenet.gr

Website: www.kepheo.gr

Κέντρο Πρόληψης Δ. Ελληνικού-Αργυρούπολης, Αλίμου, Γλυφάδας

Διεύθυνση: Αγίας Βαρβάρας 36, 16452, Αργυρούπολη

Τηλ.: 210 9961000

Fax: 210 9961971

E-mail: info@kpiliotropio.gr

./.

-20-

Κέντρο Πρόληψης Δ. Ελληνικού-Αργυρούπολης, Αλίμου, Γλυφάδας (παράρτημα

Αλίμου)

Διεύθυνση: Γερουλάνου 19, 17455, Άλιμος

Τηλ.: 210 9850339

Fax: 21 0 9887016

E-mail: filotis2@otenet.gr

Κέντρο Πρόληψης Δ. Ελληνικού-Αργυρούπολης, Αλίμου, Γλυφάδας (παράρτημα Γλυφάδας)

Διεύθυνση: Ελευθερίου Βενιζέλου & Ηρακλείου 19, 16675, Γλυφάδα

Τηλ.: 210 9601364

Fax: 210 9643162

E-mail: info@stahi.gr

**Κέντρα Πρόληψης Δ. Αθηναίων «Αθηνά Υγεία» -
Κέντρο Πρόληψης «Παλλάς Αθηνά» (1^ο Διαμέρισμα)**

Διεύθυνση: Στουρνάρη 21, 10434, Αθήνα

Τηλ.: 210 3800038

Fax: 210 3835879

E-mail: kppallas@otenet.gr

Website: www.kentro-prolipsis.gr

**Κέντρα Πρόληψης Δ. Αθηναίων «Αθηνά Υγεία» -
Κέντρο Πρόληψης «Αθηνά Πρόμαχος» (2^ο Διαμέρισμα)**

Διεύθυνση: Αίνου 1 & Βουλιαγμένης, 11631, Αθήνα

Τηλ.: 210 9270096

Fax: 210 9270096

E-mail: athinapromahos2@gmail.com

Website: www.kentro-prolipsis.gr

**Κέντρα Πρόληψης Δ. Αθηναίων «Αθηνά Υγεία» -
Κέντρο Πρόληψης «Αθηνά Προναία» (3^ο Διαμέρισμα)**

Διεύθυνση: Λεωφόρος Αθηνών 36 & Καστοριάς 12, 10441, Μεταξουργείο

Τηλ.: 210 3424024, 3413483

Fax: 210 3413483

E-mail: info@kentro-prolipsis.gr

Website: www.kentro-prolipsis.gr

**Κέντρα Πρόληψης Δ. Αθηναίων «Αθηνά Υγεία» -
Κέντρο Πρόληψης «Αθηνά Αφαία» (4^ο Διαμέρισμα)**

Διεύθυνση: Λεωφόρος Αθηνών 36 & Καστοριάς 12, 10441, Μεταξουργείο

Τηλ.: 210 3424024, 3413483

./.

-21-

Fax: 210 3413483

E-mail: info@kentro-prolipsis.gr

Website: www.kentro-prolipsis.gr

**Κέντρα Πρόληψης Δ. Αθηναίων «Αθηνά Υγεία» -
Κέντρο Πρόληψης «Αθηνά Πολιάς» (5^ο Διαμέρισμα)**

Διεύθυνση: Γαλατσίου 1 & Πατησίων, 11141, Αθήνα

Τηλ.: 210 2114566

Fax: 210 2114566

E-mail: Kpolias@otenet.gr

Website: www.kentro-prolipsis.gr

N. ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ

Κέντρο Πρόληψης «Οδυσσέας»

Διεύθυνση: Φλώρας Καραπαπά 3, 30100, Αγρίνιο

Τηλ.: 26410 28770, 55275

Fax: 26410 28770

E-mail: odysse@agr.forthnet.gr

N. ΒΟΙΩΤΙΑΣ

Κέντρο Πρόληψης «Πρόταση Ζωής»

Διεύθυνση: Τσόγκα 7, 32100, Λιβαδειά

Τηλ.: 22610 81566

Fax: 22610 81565

E-mail: rzvoiotiaOKANA [Οργανισμός Κατά των Ναρκωτικών | Απεξάρτηση ...](#)

www.okana.gr/

@gmail.com

Παράρτημα Θηβών

Παλιό Δημαρχείο, Πινδάρου & Οιδίποδος, 32200, Θήβα

Τηλ. & Fax: 22620 81433

E-mail: rzvoiotiapar@gmail.com

N. ΕΥΒΟΙΑΣ

Κέντρο Πρόληψης

Διεύθυνση: Μπαλαλαίων 7, 34100, Χαλκίδα, Εύβοια

Τηλ.: 22210 78118

Fax: 22210 78118

E-mail: prolipsi@otenet.gr

N. ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ

Κέντρο Πρόληψης «Αλκυόνη»

Διεύθυνση: Αγγέλων 1, 36100, Καρπενήσι

Τηλ.: 22370 22904

./.

Fax: 22370 22907

E-mail: kpalkion@otenet.gr

N. ΦΟΙΩΤΙΔΑΣ

Κέντρο Πρόληψης

Διεύθυνση: Λεωνίδου 9-11, 35100, Λαμία

Τηλ.: 22310 33940, 33781

Fax: 22310 33781

E-mail: Kepenlam@otenet.gr

N. ΦΩΚΙΔΑΣ

Κέντρο Πρόληψης

Διεύθυνση: Αλέκου Ξηρού 16, 33100, Άμφισσα

Τηλ.: 22650 23590, 23837

Fax: 22650 72441

E-mail: kpexo@otenet.gr

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

N. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Κέντρο Πρόληψης Δ. Καλαμαριάς «Ελπίδα»

Διεύθυνση: Ησιόδου 10, 55132, Ν. Κρήνη, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 442044

Fax: 2310 442043

E-mail: kpelpida@gmail.com

Website: www.kpelpida.gr

Κέντρο Πρόληψης Δ. Θεσσαλονίκης «Σείριος» (Κεντρικός Τομέας)

Διεύθυνση: Μητροπόλεως 103, 54622, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 260715

Fax: 2310 260715

E-mail: seirioskentrikos@kp-seirios.gr

Website: www.kp-seirios.gr

Κέντρο Πρόληψης Δ. Θεσσαλονίκης «Σείριος» (Ανατολικός Τομέας)

Διεύθυνση: Σπ. Μουστακλή 1, 55337, Τριανδρία

Τηλ.: 2310 860781

Fax: 2310 860781

E-mail: seiriosanatolikos@kp-seirios.gr

Website: www.kp-seirios.gr 1, 55337, Τριανδρία

Τηλ.: 2310 860781

Fax: 2310 860781

E-mail: kpelpida@gmail.com

Website: www.kpelpida.gr

./.

-23-

Κέντρο Πρόληψης Δ. Αμπελοκήπων «Δίκτυο Άλφα»

Διεύθυνση: Κέννεντυ 32, 56123, Αμπελόκηποι, Θεσσαλονίκη
Τηλ.: 2310 729090
Fax: 2310 729091
E-mail: dictio_a@otenet.gr

Κέντρο Πρόληψης Δ. Συκεών «Πυξίδα»

Διεύθυνση: Επταπυργίου 151, 56626, Συκιές
Τηλ.: 2310 202015, 204453
Fax: 2310 202015, 204453
E-mail: pyxida@the.forthnet.gr
Website: www.pyxida.org.gr

N. ΓΡΕΒΕΝΩΝ

Κέντρο Πρόληψης «Ορίζοντες»

Διεύθυνση: Κωνσταντίνου Ταλιαδούρη (τέρμα), 51100, Γρεβενά
Τηλ.: 24620 87091-4
Fax: 24620 87090
E-mail: kporizontes@yahoo.gr

N. ΔΡΑΜΑΣ

Κέντρο Πρόληψης «Δράση»

Διεύθυνση: Θεμιστοκλέους 2, 66100, Δράμα
Τηλ.: 25210 30053
Fax: 25210 58354
E-mail: drasidrama@gmail.com
Website: www.drasidramas.blogspot.gr

N. ΗΜΑΘΙΑΣ

Κέντρο Πρόληψης «Πρόσβαση»

Διεύθυνση: Όλγανου 19, 59100, Βέροια
Τηλ.: 23310 73125
Fax: 23310 76125
E-mail: prosvasi@otenet.gr
Website: www.prosvasimathia.gr

N. ΚΑΒΑΛΑΣ

Κέντρο Πρόληψης

Διεύθυνση: Βότση 3, γωνία Βενιζέλου, 65403, Καβάλα
Τηλ.: 2510 620318
Fax: 2510 620319

./.

www.okana.gr/
@hotmail.gr

N. ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ

Κέντρο Πρόληψης «Διέξοδος»

Διεύθυνση: Αθανασίου Διάκου & Θουκυδίδου, 52100, Καστοριά

Τηλ.: 24670 23278, 24578

Fax: 24670 23278

E-mail: diexodos@otenet.gr

N. ΚΙΛΚΙΣ

Κέντρο Πρόληψης «Νηρέας»

Διεύθυνση: Βυζαντίου 10, 61100, Κιλκίς

Τηλ.: 23410 75311

Fax: 23410 75312

E-mail: nireas@nireas.gr

Website: www.kpnireas.gr

N. ΚΟΖΑΝΗΣ

Κέντρο Πρόληψης «Ορίζοντες»

Διεύθυνση: Πλατεία Λασσάνη 11, 50100, Κοζάνη

Τηλ.: 24610 21077

Fax: 24610 21077

E-mail: kp_oriz@otenet.gr

N. ΠΕΛΛΑΣ

Κέντρο Πρόληψης «Όραμα»

Διεύθυνση: Φιλίππου 38, 58200, Έδεσσα

Τηλ.: 23810 51174, 51175

Fax: 23810 51189

E-mail: Kp-orama@otenet.gr

Website: www.kporama.gr

N. ΠΙΕΡΙΑΣ

Κέντρο Πρόληψης «Άτρακτος»

Διεύθυνση: Εθν. Σταδίου 1 (ΚΕΓΕ), 60100, Κατερίνη

Τηλ.: 23510 78614

Fax: 23510 78614

E-mail: kepropie@otenet.gr

Website: www.kp-atraktos.gr

./.

-25-

N. ΣΕΡΡΩΝ

Κέντρο Πρόληψης «Οάσις»

Διεύθυνση: Μαραγκουδάκη 10, 62124, Σέρρες

Τηλ.: 23210 53222

Fax: 23210 28170

E-mail: Kp-oasis@otenet.gr

N. ΦΛΩΡΙΝΑΣ

Κέντρο Πρόληψης

Διεύθυνση: Μ. Αλεξάνδρου 111, 531 00, Φλώρινα

Τηλ.: 23850 46041, 45086

Fax: 23850 44674

E-mail: kprolflo@otenet.gr

Website: www.prolipsi.gr

N. ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

Κέντρο Πρόληψης «Πνοή»

Διεύθυνση: Παπαδιαμάντη 20, 63100, Πολύγυρος, Χαλκιδική

Τηλ.: 23710 23145

Fax: 23710 23609

E-mail: pnoh@otenet.gr

ΗΠΕΙΡΟΣ

N. ΑΡΤΑΣ

Κέντρο Πρόληψης

Διεύθυνση: Νόρμαν 13 & Σκουφά, 47100, Άρτα

Τηλ.: 26810 23126-7

Fax: 26810 23127

E-mail: kpnartas@otenet.gr

N. ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ

Κέντρο Πρόληψης «Αριάδνη»

Διεύθυνση: Κυρά Βασιλικής 10, 461 00, Ηγουμενίτσα

Τηλ.: 26650 25140

Fax: 26650 28885

E-mail: mithos2@otenet.gr

N. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Κέντρο Πρόληψης «Σχεδία»

Διεύθυνση: Παπαδοπούλου 11, 45444, Ιωάννινα

Τηλ.: 26510 25595

./.

-26-

Fax: 26510 33649

E-mail: sxedia@otenet.gr

N. ΠΡΕΒΕΖΑΣ

Κέντρο Πρόληψης

Διεύθυνση: Λεωφόρος Ειρήνης 66, 48100, Πρέβεζα

Τηλ.: 26820 60778

Fax: 26820 60294

E-mail: kepronapgr@hotmail.com

ΘΕΣΣΑΛΙΑ

N. ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

Κέντρο Πρόληψης

Διεύθυνση: Πλαστήρα 12, 43100, Καρδίτσα

Τηλ.: 24410 74477

Fax: 24410 76304

E-mail: info@prevkar.gr

Website: www.prevkar.gr

N. ΛΑΡΙΣΑΣ

Κέντρο Πρόληψης

Διεύθυνση: Κούμα 37, 41222, Λάρισα

Τηλ.: 2410 555935, 555940

Fax: 2410 555938

E-mail: klparisa@otenet.gr

N. ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ

Κέντρο Πρόληψης «Πρόταση Ζωής»

Διεύθυνση: Ελ. Βενιζέλου 7 & Δημητριάδος, 38333, Βόλος

Τηλ.: 24210 38030, 38050

Fax: 24210 38095

E-mail: protzois@otenet.gr

N. ΤΡΙΚΑΛΩΝ

Κέντρο Πρόληψης

Διεύθυνση: Βίκτωρος Ουγκώ 2, Πλατεία Χατζηπέτρου, 42100, Τρίκαλα

Τηλ.: 24310 75555

Fax: 24310 79875

E-mail: kkpatrik@otenet.gr

./.

-27-

ΘΡΑΚΗ

N. ΕΒΡΟΥ

Κέντρο Πρόληψης «Ελπίδα»

Διεύθυνση: Διονυσίου Σολωμού 2, 681 00, Αλεξανδρούπολη, Έβρος

Τηλ.: 25510 37242

Fax: 25510 37242

E-mail: prolipsi@axd.forthnet.gr

N. ΞΑΝΘΗΣ

Κέντρο Πρόληψης «Έκφραση»

Διεύθυνση: Τσιμισκή 28, 67100, Ξάνθη

Τηλ.: 25410 74444

Fax: 25410 74444

E-mail: prolipsi_xanthi@yahoo.gr

Website: www.prolipsi-xanthi.gr

N. ΡΟΔΟΠΗΣ

Κέντρο Πρόληψης «Ορφέας»

Διεύθυνση: Δημάρχου Δημητρίου Μπλέτσα 19, 69100, Κομοτηνή

Τηλ.: 25310 81750, 81751

Fax: 25310 81752

E-mail: kporfeas@otenet.gr

Website: www.prolipsi-komotini.gr

ΚΡΗΤΗ

N. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Κέντρο Πρόληψης «ΚΕΣΑΝ»

Διεύθυνση: Μίνωος 8 & Μιχαήλ Αρχαγγέλου, Θέρισος, 71304, Ηράκλειο, Κρήτη

Τηλ.: 2810 253190, 313222

Fax: 2810 253190

E-mail: kesan@her.forthnet.gr

Website: www.kesan.gr

N. ΡΕΘΥΜΝΟΥ

Κέντρο Πρόληψης

Διεύθυνση: Δημοκρατίας 32 (έναντι ΟΑΕΔ), 74100, Ρέθυμνο, Κρήτη

Τηλ.: 28310 50100, 55899

Fax: 28310 55899

E-mail: info@prolipsis.gr

./.

-28-

N. ΧΑΝΙΩΝ

Κέντρο Πρόληψης

Διεύθυνση: Βύρωνος 35, 73134, Χανιά

Τηλ.: 28210 28166, 51214

Fax: 28210 28166

E-mail: keprolxan@chania-cci.gr

ΝΗΣΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ

Ν. ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ

Κέντρο Πρόληψης «Ιπποκράτης» (Κως)

Διεύθυνση: Αλεξάνδρου Διάκου 4, 85300, Κως

Τηλ.: 22420 24728, 27620

Fax: 22420 24793

E-mail: prosoro@gmail.com

Website: www.krippokratiskos.gr

Κέντρο Πρόληψης «Δίοδος» (Ρόδος)

Διεύθυνση: Ερυθρού Σταυρού 37, 85100, Ρόδος

Τηλ.: 22410 77205

Fax: 22410 33857

E-mail: diod187@otenet.gr

Ν. ΚΥΚΛΑΔΩΝ

Κέντρο Πρόληψης «Θησέας Κυκλάδων» (Σύρος)

Διεύθυνση: Καποδιστρίου 22, 84100 Ερμούπολη, Σύρος

Τηλ.: 22810 85149

Fax: 22810 79180

E-mail: thiseask@otenet.gr **N.4193/2013 (ΦΕΚ Α΄ 74) «Νόμος περί Ναρκωτικών και άλλες Διατάξεις»**

Website: www.thiseaskyklades.gr

Κέντρο Πρόληψης «Θησέας Κυκλάδων» (Πάρος)

Διεύθυνση: Παροικιά, 84400, Πάρος

Τηλ.: 22840 24745

Fax: 22840 28011

E-mail: thiseasp@otenet.gr

Website: www.thiseaskyklades.gr

Ν. ΛΕΣΒΟΥ

Κέντρο Πρόληψης «Πνοή» (Μυτιλήνη)

Διεύθυνση: Καβέτσου 44, 81100, Μυτιλήνη

Τηλ.: 22510 20600

./.

-29-

Fax: 22510 29333

E-mail: pnoimyt@otenet.gr
Website: www.pnoh-lesvos.gr

Κέντρο Πρόληψης «Πολιόχνη» (Λήμνος)

Διεύθυνση: Ιερομονάχου Κοσμά 6, 81400, Μύρινα, Λήμνος
Τηλ.: 22540 22751
Fax: 22540 22673
E-mail: polioxni@hotmail.com

N. ΣΑΜΟΥ

Κέντρο Πρόληψης «Φάρος»

Διεύθυνση: Πατριάρχου Δαμιανού (έναντι 1^{ου} Δημοτικού Σχολείου Σάμου), 83100, Σάμος
Τηλ.: 22730 87070, 87071, 23443
Fax: 22730 23441
E-mail: faros@kpfaros.gr
Website: www.kpfaros.gr

N. ΧΙΟΥ

Κέντρο Πρόληψης

Διεύθυνση: Ροδοκανάκη 42 & Νεοφύτου Βάμβα, 82100, Χίος
Τηλ.: 22710 40704, 20838
Fax: 22710 40704
E-mail: kphiou@otenet.gr
Website: www.prolipsihiou.gr

ΝΗΣΙΑ ΙΟΝΙΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ

N. ΖΑΚΥΝΘΟΥ

Κέντρο Πρόληψης «Η Στοργή»

Διεύθυνση: Κουτού [OKANA Οργανισμός Κατά των Ναρκωτικών | Απεξάρτηση ...](http://www.okana.gr/)
www.okana.gr/
ζη 82, Αγ. Παύλος, 29100, Ζάκυνθος
Τηλ.: 26950 24963, 24964
Fax: 26950 41210
E-mail: kpstorgi@otenet.gr
Website: kpstorgi.gr

N. ΚΕΡΚΥΡΑΣ

Κέντρο Πρόληψης «Νίκος Μώρος»

Διεύθυνση: Καποδιστρίου 9, 49100, Κέρκυρα
Τηλ.: 26610 41111, 36327

./.

-30-

Fax: 26610 41111

E-mail: dimopker@otenet.gr

N. ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ ΚΑΙ ΙΘΑΚΗΣ

Κέντρο Πρόληψης «Απόπλους»

Διεύθυνση: Σουηδίας (πρώην κτίριο Παιδιατρικού, Γενικού Νοσοκομείου Κεφαλληνίας),
28100, Αργοστόλι, Κεφαλονιά (Τ.Θ. 194)

Τηλ.: 26710 27320

Fax: 26710 27321

E-mail: apoplus@otenet.gr

N. ΛΕΥΚΑΔΑΣ

Κέντρο Πρόληψης

Έδρα: Λευκάδα

Διεύθυνση: Στράτου Τσέγιου 9, 31100, Λευκάδα

Τηλ.: 26450 24248

Fax: 26450 23176

E-mail: keprolef@otenet.gr

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

N. ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ

Κέντρο Πρόληψης «Ελπίδα Ζωής»

Διεύθυνση: Κοφινιώτου 20, 21200, Άργος

Τηλ.: 27510 61265

Fax: 27510 61265

E-mail: elpidazois@acn.gr

N. ΑΡΚΑΔΙΑΣ

Κέντρο Πρόληψης

Διεύθυνση: Αποστολοπούλου 2, 22100, Τρίπολη

Τηλ.: 2710 235243

Fax: 2710 235243

E-mail: Kpnaa_@otenet.gr

N. ΑΧΑΪΑΣ

Κέντρο Πρόληψης

Διεύθυνση: Αγ. Γεωργίου 104, 26225, Πάτρα

Τηλ.: 2610 623290, 226948

Fax: 2610 623290, 226948

E-mail: kpachaia@pat.forthnet.gr

Website: www.kpachaia.gr

./.

-31-

N. ΗΛΕΙΑΣ

Κέντρο Πρόληψης «Παρεμβάσεις»

Διεύθυνση: Ελευθερίου Βενιζέλου 29, 27200, Αμαλιάδα, Ηλεία

Τηλ.: 26220 29710-11

Fax: 26220 29711

E-mail: keprilia@otenet.gr [OKANA Οργανισμός Κατά των Ναρκωτικών | Απεξάρτηση ...www.okana.gr/](http://www.okana.gr)

Website: www.paremvaseis.gr

N. ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Κέντρο Πρόληψης «Δίολκος»

Διεύθυνση: Εθνικής Ανεξαρτησίας 61, 20100, Κόρινθος

Τηλ.: 27410 75991-2

Fax: 27410 75990

E-mail: Kdiolkos@otenet.gr

Website: kdiolkos.blogspot.gr

N. ΛΑΚΩΝΙΑΣ

Κέντρο Πρόληψης

Διεύθυνση: Αρχιδάμου 151, 23100, Σπάρτη

Τηλ.: 27310 23440

Fax: 27310 23480

E-mail: kprolip@otenet.gr

N. ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ

Κέντρο Πρόληψης

Διεύθυνση: Χρυσοστόμου Σμύρνης 56, 24100, Καλαμάτα

Τηλ.: 27210 84009, 88021

Fax: 27210 24633

E-mail: kepepso@hol.gr

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ν.4193/2013 (ΦΕΚ Α΄ 74) «Νόμος περί Εξαρτησιογόνων Ουσιών και άλλες Διατάξεις»
2. ΠΔ 11/2014 «Κρίση Σωματικής Ικανότητας των στρατευσίμων, αυτών που κατατάσσονται στις Ένοπλες Δυνάμεις, καθώς και του στρατιωτικού προσωπικού γενικά»
3. Στρατιωτικός Κανονισμός 20-1,όπως τροποποιήθηκε το 2002
4. Διατάξεις Π.Ν. - Κανόνες της Πειθαρχίας
5. Κανονισμός Πολεμικής Αεροπορίας (ΚΠΑ Β-17)
6. ΠαΔ 7-14/2008 «Χρήση Εθιστικών Ψυχοτρόπων Ουσιών από Προσωπικό του Στρατού Ξηράς»
7. Φ.453/133/11/Σ.28102/18 Αυγ 11 /ΓΕΝ/Β3 « Δικαστικές - Διοικητικές Πράξεις (Καταπολέμηση Ναρκωτικών) »
8. ΠαΔ 10-2/2007 « Χρήση Εθιστικών Ψυχοτρόπων Ουσιών από Προσωπικό της Πολεμικής Αεροπορίας»
9. Φ.900/112/79225/Σ.230/ΓΕΣ/ΓΣΝΣ «Διάφορα θέματα(Πρόγραμμα Ενημερώσεως-Επιμορφώσεως των ΕΔ στο Αντικείμενο των Ουσιοεξαρτήσεων»
10. «Η υγειονομική παράμετρος στην χρήση ουσιών από το προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων»Διάλεξη ΔΚΨΥΕΔ/ 3 Φεβ 14
11. [Substance Use Disorder – DSM-5](#)
www.dsm5.org/.../Substance%20Use%20Disorder%20Fact%20Sheet.pdf
12. [2014 ICD-10-CM Diagnosis Codes F19.* : Other psychoactive ...](#)
www.icd10data.com/ICD10CM/Codes/F01-F99/F10-F19/F19
13. [Army Substance Abuse Program Public Website ... - U.S. Army](#)
acsap.army.mil/
14. [Armed Forces and Mental Health - Mental Health Foundation](#)
www.mentalhealth.org.uk/.../armed-forces/
15. [ΟΚΑΝΑ Οργανισμός Κατά των Ναρκωτικών | Απεξάρτηση ...](#)
www.okana.gr/